

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І.К. Карпенка-Карого
Бурятський державний університет
Пермський державний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СОЦІОГУМАНІТАРНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Збірник матеріалів II Міжнародної науково-теоретичної конференції

від 17 грудня 2009 року

*За загальною редакцією
професора П.Ю. Сауха*

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2009

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028.13
Т 52

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 4 від 23 жовтня 2009 року

Редакційна колегія:

Саух П.Ю., доктор філософських наук, професор (керівник);
Герасимчук А.А., доктор філософських наук, професор;
Поліщук О.П., доктор філософських наук; професор кафедри;
Козловець М.А., кандидат філософських наук, доцент;
Ковтун Н.М., кандидат філософських наук;
Слюсар В.М., кандидат філософських наук.

Рецензенти:

Муляр В.І., доктор філософських наук, професор ЖДТУ;
Швидак О.М., доктор історичних наук, професор ЖДУ імені Івана Франка;
Староконь Є.Г., кандидат психологічних наук, доцент ЖВІ НАУ.

Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Т 52 **II Міжнародна науково-теоретична конференція (17 грудня 2009 року):**
зб. матеріалів / за заг. ред. Сауха П.Ю. – Житомир: Видавничий центр
ЖДУ імені Івана Франка, 2009. – 324 с.

У матеріалах конференції розглядаються основні аспекти філософського осмислення феномена толерантності: розкривається функціонування поняття "толерантності" у філософській, соціологічній, культурологічній, релігієзнавчій, педагогічній літературі; з'ясовуються форми та механізми проявів толерантності у сферах політичної, соціальної, культурної, релігійної, етнічної, національної, екологічної буттєвості людини; осмислюється толерантність у межах міжкультурної і внутрішньо-культурної комунікації; з'ясовуються особливості функціонування толерантності в умовах полікультурності українського суспільства.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

© Колектив авторів, 2009

Катерина Гудзловенко,

аспірант

*(Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди)*

Толерантність як засіб виховання молоді

Поширення ідей толерантності у всіх сферах життя та діяльності людини є однією з важливих проблем сучасного світу. Актуальність проблеми зумовлена зростанням агресії і насильства у суспільстві, втратою моральних орієнтирів, жорсткою конкуренцією, поширенням терору та міжнаціональної ворожнечі, конфліктогенністю й злочинністю. Усі ці негативні явища сьогодення можна розглядати як наслідок недостатності або відсутності толерантності в окремих людей і соціальних груп. Однак одного відкритого декларування толерантності як загальнолюдської цінності недостатньо. Необхідно, щоб вона входила в систему ціннісних орієнтацій кожної особистості.

Стратегія формування толерантності полягає в тому, щоб забезпечити особистості необхідні умови для її духовного розвитку, інтелектуально-моральної свободи, вибору поведінки, формування почуття громадянськості, патріотичної і національної самосвідомості, вільної світоглядної позиції, вміння відстоювати свої переконання щодо збереження миру на Землі, гуманного та толерантного ставлення до оточуючих.

Сучасні дослідження толерантності (В. Лекторський, В. Тишков, Т. Шихардіна, В. Кукушин, О. Кухар) присвячені переважно вивченню її проявів щодо певних об'єктів або ж стосовно певних ситуацій внаслідок чого вказаними дослідниками було розроблено низку вербальних градацій. Безпосередній аналіз толерантності більшість дослідників поєднують з використанням методик, які дають змогу опосередковано оцінити її

рівень. Це, насамперед, самооціночні, адаптивні методики, тести тривожності, активності, методики для визначення особливостей мислительних процесів тощо. Експериментальне вивчення толерантності за межами конкретної ситуації зазвичай зводиться до дослідження установок людей щодо соціальних об'єктів.

Аналіз досліджень з проблеми толерантності дозволяє визначити низку ознак толерантного ставлення, серед яких є: визнання і прийняття особистістю рівноправного існування різноманітних думок, переконань, звичаїв; здатність до самоконтролю у сфері емоцій; потреба у свободі власного вибору і повага до свободи вибору інших; здатність примиритися з поведінкою, переконаннями і цінностями інших через певне насильство над собою; сприйняття суспільного життя як позитивного цілого; глибинне розуміння необхідності іншого, розходжень і особливостей як моментів цілого, як необхідної умови розвитку; сприйняття невизначених ситуацій як бажаних; здатність до пошуку шляхів розв'язання проблеми навіть у випадку неповного уявлення про причини виникнення проблемної ситуації і можливі наслідки прийняття рішення; відкритість новому; відмова від боротьби з відхиленнями, визнання їх права на існування; якість спілкування (не агресивний мовленнєвий дискурс); прагнення до компромісу, осмислений скептицизм; відмова від претензій на володіння остаточною і незаперечною істиною та інше.

Дослідження серед студентів педагогічних ВНЗ засвідчило не достатньо високий рівень сформованості толерантності, тому є актуальною робота над її формуванням. У процесі формування толерантності можна застосовувати у процесі професійної підготовки проблемних педагогічних ситуацій, які були б максимально наближені до умов майбутньої професійної діяльності. Толерантність є професійною необхідною особистісною якістю вчителя, і такі її прояви як

доброзичливість, повага, терпіння впливають із змісту і завдання його діяльності. Актуальність проблеми й результати дослідження викликали необхідність створення спецкурсу для студентів – майбутніх вчителів початкових класів "Формування толерантності в учнів початкових класів засобами художньої літератури". Результати його апробації показали, що матеріал та система його подачі є актуальними для засвоєння студентами.

Олена Дем'янюк,
*старший викладач
(Житомирський обласний
інститут
післядипломної педагогічної освіти)*

Толерантність як важливий аспект соціальної адаптації молодих вчителів

Соціальна адаптація може розглядатися як процес цілеспрямованої соціалізації молоді, що передбачає оволодіння системою наукових і загальнонаукових здібностей, комунікативних і емпатійних умінь, які дозволяють молодим учителям здійснювати соціокультурну взаємодію і виявляти розуміння інших культур, а також толерантність стосовно інших носіїв.

Відтак, на основі узагальнення наукових досліджень з означеної проблеми ми дійшли висновків, що адаптація молодих вчителів до умов педагогічної діяльності зумовлена низкою об'єктивних факторів, котрі впливають на:

психо-соціальну сферу (входження в новий педагогічний колектив, засвоєння групових норм поведінки, зміна стилю взаємовідносин);